

2. PRAKTICKÁ ČÁST – HRAD HELFŠTÝN

Druhá praktická část byla zaměřena seznámení dětí s unikátní památkou v bezprostřední blízkosti jejich obce – hradem Helfštýnem. Mým záměrem bylo děti na její výjimečnost upozornit a vybudovat v nich také úctu památkám a k historii. I tato část se skládala ze dvou dopoledních vyučovacích bloků nazvaných:

- *Helfštýn* - dopolední blok v délce 4 vyučovacích hodin
- *Výlet na hrad* - dopolední blok v délce 4 vyučovacích hodin

2.1 VYUČOVACÍ BLOK – HELFŠTÝN

Výchovně vzdělávací cíl pro 1. ročník: žáci vyjádří vlastními slovy pojem „hrad“, získají základní informace o významné historické památce – hradu Helfštýnu, použijí dramatické prvky při ztvárnění pověsti o hradu

Výchovně vzdělávací cíl pro 3. ročník: žáci stručně popíší život na středověkém hradu, budou reprodukovat základní poznatky o významné historické památce – hradu Helfštýnu, zdramatizují pověst o hradu.

Organizační forma výuky: práce v heterogenních skupinách, samostatná práce žáků

Pojmy, které si žáci osvojí nebo zopakují: 1. ročník – hrad, hradby, hradní příkop, padací most, šlechtit, erb, věž.

3. ročník – hrad, zřícenina hradu, zámek, hradby a opevnění, podhradí, hraní příkop, padací most, šlechta, poddaní, erb, věž.

R e a l i z a c e vyučovacího b l o k u

„HELFTÝN“

V tomto bloku jsem chtěla dětem přiblížit netradiční formou pojem „hrad“, jeho funkci, život ve středověku, doplnit dosavadní informace o Helfštýnu a vzbudit v nich pocit hrdosti na památku značného historického významu, která se nachází v jejich blízkosti.

Délka: dopolední vyučovací blok – 4 vyučovací hodiny
Místo realizace: prostory školy
Pomůcky: volné listy papíru, literatura a texty s obrázky k výkladu učiva,
 pracovní listy na téma hrad Helfštýn propojené s procvičováním
 pravopisu a matematických dovedností, skladba menuetu, kostky
 větších a menších rozměrů

1. Úvod

Milé, děti, o naší obci jsme si už toho pověděli mnoho. Ted' si budeme povídat a hrát hry na jiné téma. Jistě jste už všichni byli na hradě Helfštýně, že ano? (Všechny děti tuto skutečnost potvrdily.) Přesto se určitě dozvíte mnoho nových informací, které jste o hradě dosud nevěděly. Věřím, že budete i tentokrát pilně pracovat a budete velmi šikovní - stejně jako doposud.

V úvodní části bloku jsem chtěla opět u dětí zjistit míru jejich dosavadních znalostí o Helfštýnu a z ní vycházet v následujících vyučovacích hodinách. Pro tento účel jsem zvolila metodu „brainstormingu“. Děti utvořily opět heterogenní skupiny, jak již byly zvyklé z předchozích činností. Každé dítě získalo 4 volné papíry. Na každý mělo napsat jedno slovo, které ho napadne při vyřknutí slova „hrad“. Potom si slova ve skupince vzájemně ukázaly a opakující se pojmy vyřadily. Žáci prvního ročníku pak měli za úkol rozdělit tato slova do skupin dle počtu slabik. Žáci třetího ročníku jim měli poté správnost provedení úkolu zkontrolovat. Každý „třeták“ si pak vybral tři slova a použil je ve větách týkajících se hradu Helfštýna, které ostatním sdělil.

Obr. č. 13: Žáci při brainstormingu

Hodnocení činnosti

Při této činnosti mne děti velice překvapily. Metoda brainstormingu byla velmi úspěšná, vznikla opravdu pestrá zásoba slov z významového okruhu HRAD – například: *les, most, věž, černý pes, kovárna, rytíři, psinec, král, válka, rozhledna, drak, hradby, příkop, věž, zdi, mráz*. Věty týkající se hradu Helfštýna, které pak z těchto slov tvořili žáci třetího ročníku, značily jejich dobrou informovanost o této památce.

2. Co je to HRAD?

Pojďte si teď, děti, sednout na koberec a já Vám povím něco o době, ve které se stavěly hrady, a jak to na takovém hradě vypadalo. Následoval stručný výklad o životě ve středověku, stavbách a podobách hradů a bydlení v nich. K výkladu jsem používala literaturu a obrázky doplněné stručným textem, který jednotlivé děti ostatním střídavě předčítaly, a já jsem tyto informace dále rozšiřovala. Vysvětlili jsme si také, jaký je rozdíl mezi „hradem“ a „zříceninou hradu“, hradem a zámkem. Upozornila jsem děti na skutečnost, že Helfštýn je považován za zříceninu hradu a neustále na něm proto probíhají rekonstrukce, které by hrad měly přiblížit době své největší slávy.

Obr. č. 14: Děti poslouchající výklad učitele

Obr. č. 15: Děti čtoucí informace o životě na hradě

Následovala krátká přestávka v délce 10 minut.

3. Informace o Helfštýnu

V další části bloku děti pracovaly s informacemi o hradu Helfštýnu. Každý žák dostal pracovní list, na kterém byly zmiňované údaje uvedeny, sloužící zároveň k procvičení učiva českého jazyka.

Žáci třetího ročníku měli v textu doplňovat chybějící písmena a procvičit si tak pravopis párových souhlásek a i/y po souhláskách. Část textu měli doplnit samostatně.

Mezitím jsem pracovala s žáky prvního ročníku. Jejich text se skládal pouze ze sedmi vět. Každý žák hlasitě přečetl jednu větu. Nejlepší čtenář pak nakonec přečetl celý text ještě jednou. Společně jsme doplnili chybějící odpovědi do textu, které mi zároveň posloužily pro ověření, jak děti čteným větám porozuměly. Zbývajících úkol byl zaměřen na opis, který již prováděly individuálně.

V době této samostatné práce „prváčků“ jsem nejprve provedla kontrolu práce žáků třetího ročníku. Pak zbývajících část textu doplňovali již za mé přímé účasti. Každý žák přečetl také jednu větu, doplnil pravopisné jevy a uvedl jejich zdůvodnění. V pravopisných jevech týkajících se obojetných souhlásek chybovali nejčastěji, neboť šlo teprve o osvojované učivo. Dalším úkolem jejich samostatné práce bylo v textu zvýraznit vlastní jména. Během jeho provádění jsem kontrolovala probíhající činnost u žáků prvního ročníku.

Obr. č. 16, 17: Žáci třetího ročníku samostatně vyplňují pracovní listy

Obr. č. 18, 19: Přímá práce učitele s žáky prvního ročníku při vyplňování pracovního listu

Vyplněné pracovní listy uvádím v přílohách této práce pod čísla 17 a 18.

Další část výuky tematicky souvisela také s „hradem“, ale byla zaměřena na matematické dovednosti. Průběžnou kontrolu samostatné práce žáků jsem prováděla střídavě u obou ročníků.

Žáci prvního ročníku měli na předloženém obrázku hledat základní geometrická tělesa (krychle, kvádr, válec, koule) a zjišťovat jejich počty. Po vysvětlení úkolu pracovali samostatně. Děti hledané útvary nacházely bez potíží, správně všechny spočítat se však nepodařilo žádnému žákovi. Docházelo tedy i k jejich procvičování postřehu. Po provedené kontrole jejich práce, jsem dětem podala doplňující informaci o ostatních geometrických útvech, které se na obrázku vyskytují (jehlan, kužel), neboť nejsou součástí učiva prvního ročníku.

Obr. č. 20: Obrázek k procvičení základních geometrických tvarů pro žáky 1. ročníku

Žáci třetího ročníku měli za úkol samostatně vypočítat příklady uvedené na „hradní věži“. Správně vypočítat všechny příklady se podařilo pouze jednomu žákovi, dva žáci chybovali ve dvou výsledcích a zbývající dvě děti dosáhly tří a více chyb.

Obr. č. 21: Obrázek k procvičení matematických dovedností pro žáky 3. ročníku

Po dokončení práce následovala přestávka v délce 10 minut.

Hodnocení činnosti

Tato část bloku byla zaměřena na prezentaci nových informací na téma hrad a život na hradě a na základní fakta o hradu Helfštýn, což jsem propojila s procvičováním učiva českého jazyka, čtení a psaní a upevňováním matematických dovedností. Samostatnou práci žáků a přímou práci s jednotlivými ročníky jsem pravidelně střídala. Žáky procvičování učiva z oblasti českého jazyka a matematiky touto „ozvláštněnou“ formou, dle jejich reakcí, bavilo.

1. Cvičení postřehu, logiky, motoriky a psychomotoriky

Po přestávce jsem zvolila „volnější“ aktivity pro odreagování dětí.

Nejprve si děti utvořily opět heterogenní skupiny. Rozmístily se po koberci a každá skupina získala fotografii hradu Helfštýna, jako předlohu, a k ní její rozstříhanou formu. Probíhala soutěž o nejrychleji složený obrázek. Obrázky a skládky si pak postupně děti ve skupinách vyměnily.

Obr. č. 22: Děti ve skupině skládají obrázek hradu

V jedné skupině při této činnosti docházelo velmi často k neshodám, děti navzájem nespolupracovaly a zvyšovaly tak ve skupině napětí, neboť šlo o časově omezený úkol a pro některé jedince tedy i stresově náročný.

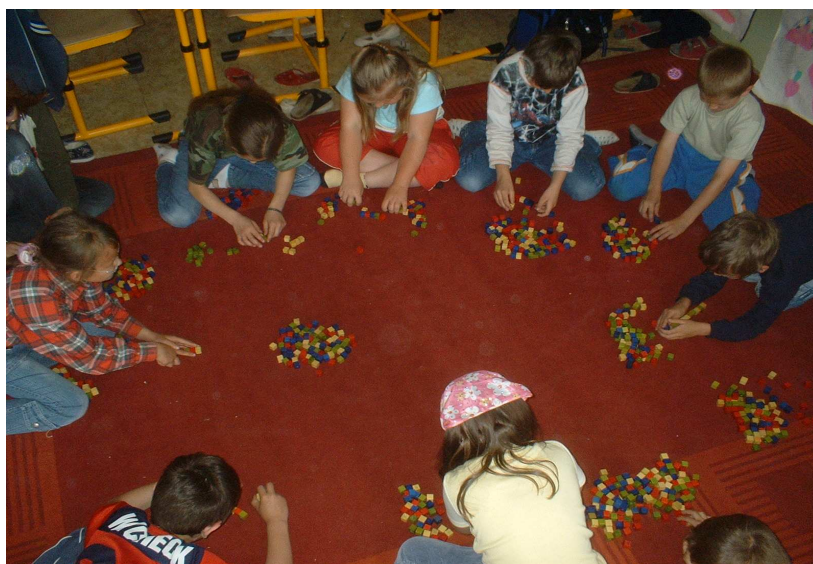
Nyní budeme zase skládat – a to sice hrad z kostek! „Prváčci“ budou mít k dispozici kostky větší, „třetáci“ malé. Můžete stavět každý zvlášť nebo ve dvojici či skupině. Tato činnost byla zaměřena na cvičení motoriky. Většina dětí volila práci ve dvojicích. Při stavění z kostek uplatnily získané znalosti o potřebě opevnění hradu. Tato aktivita se již obešla bez vzájemných neshod.

Obr. č. 23: Děti stavějí hrad z kostek různých velikostí

Následná činnost byla psychomotorickou hrou. Děti si sedly na koberec a utvořily kruh. Doprostřed kruhu jsem vysypala malé kostičky. Každí dítě si pár kostiček položilo před sebe. *Ted' všichni zavřeme oči a zkusíme si „poslepu“ složit z kostiček před sebou nějaký obrázek. Nespěchejte, tato hra není zaměřená na rychlost provedení, ale na pečlivost, se kterou se Vám jistě každému podaří svůj obrázek složit.*

Děti dle pokynu pracovaly soustředěně, některé ovšem nedokázaly dodržet pravidlo zavřených očí a měly potřebu vizuálního kontaktu a kontroly své práce. To jsem ovšem předpokládala. Děti jsem musela tuto podmínku opakovaně upozorňovat. Po skončení práce jsem se jich dotazovala, jak se jim pracovalo „poslepu“, komu to nevadilo či kdo z nich naopak musel otevírat v průběhu práce oči. Většině dětem to údajně nevadilo. Tři žáci se přiznali, že nevydrželi mít po celou dobu oči zavřené.

Obr. č. 24: Psychomotorická hra

Následovala přestávka v délce 10 minut, v rámci které měly děti také uklidit třídu a pomůcky.

6. Dramatizace pověsti

V poslední části tohoto bloku jsem dětem rozdala nakopírovanou pověst „O čertově studni na hradě“ (viz příloha č. 19) a společně jsme si ji přečetli. Pro zpestření jsem střídala hlasité čtení jednotlivců se sborovým čtením žáků třetího či prvního ročníku. Po dokončení četby jsme se přesunuli do „herny“, kde jsme si pověst jednoduše zdramatizovali a „zahráli“.

Obr. č. 25, 26: Děti při dramatizaci pověsti

7. Tanec

Na závěr tohoto bloku jsem děti naučila starodávný tanec, který dříve tančila šlechta – *menuet*. Nejprve jsem jim vysvětlila postavení a figury, poté jsem jim k tanci hrála na klavír skladbu, kterou uvádím jako přílohu č. 20. Následující dvě přílohy – č. 21 a 22 obsahují popis hudebního doprovodu a nácvik tance.

Obr. č. 27, 28: Děti při tanci

Na konci výuky jsem děti opět pochválila a poděkovala jim za jejich snaživost. Rozdala jsem jim také další účastnický list pro zhodnocení jejich „skupinové práce“ a zadala domácí úkol na další den: *Dnes jsme si zahráli spoustu her na téma hrad. Každý šlechtic používal také svůj znak – erb. Představíte si, že jste „rytíř nebo rytířka“, a vymyslíte a namalujete doma svůj erb. Zítra nám ho přinesete ukázat.*

Návrat do třídy, pozdrav.

Shrnutí vyučovacího bloku nazvaného – „HELFŠTÝN“

Cílem tohoto bloku tedy bylo blíže seznámit děti s významnou historickou památkou a objasnit jim okolnosti původu a staveb hradů a také nastínit život lidí ve středověku. Získávání nových informací bylo propojeno s ostatními vyučovacími předměty na 1. stupni základní školy. Děti si procvičovaly učivo českého jazyka, matematiky, četly, psaly, dramatizovaly pověst, kreslily a pohybově se realizovaly při tanci. Dále tato část bloku byla vyplněna hrami zaměřenými na cvičení motoriky. Především z nich byly děti nadšené. Měly značnou radost z toho, že si mohly ve vyučování (dle jejich slov) „hrát jako doma“.

2.2 VYUČOVACÍ BLOK – VÝLET NA HRAD

Výchovně vzdělávací cíl pro 1. ročník: žáci se seznámí s vystavenými uměleckými předměty, historií Helfštýna, upevní si již nabyté vědomosti o hradu a životu na hradě, zhlédnou divadelní představení a porovnájí dramaturgii ztvárněnou profesionálními herci a jimi samotnými.

Výchovně vzdělávací cíl pro 3. ročník: žáci se seznámí s vystavenými uměleckými předměty, historií Helfštýna, upevní si již nabyté vědomosti o hradu a životu na hradě, zaznamenají si podstatné informace z výkladu průvodce, zhlédnou divadelní představení a porovnájí dramaturgii ztvárněnou profesionálními herci a jimi samotnými.

Organizační forma výuky: Organizovaná vycházka

Realizace vyučovacího bloku „VÝLET NA HRAD“

Následujícím dopoledním blokem jsem chtěla vyjádřit dětem poděkování za jejich práci a snaživost. Proto jsem naplánovala výlet na hrad Helfštýn spojený s prohlídkou hradu a také se zhlédnutím divadelního představení. (Výletu na hrad se zúčastnili všichni žáci školy.)

Úvod

Na počátku vyučovacího bloku jsem se s dětmi setkala ve třídě. Po pozdravu a uvítání si měly připravit své domácí úkoly – „erby“. Všechny jsem je od dětí vysbírala. Postupně jsem pak jeden po druhém dětem ukazovala a ony měly odhadovat, kterého ze spolužáků asi je. Po uhodnutí autora dotyčný vstal a svůj erb nám šel blíže popsat. (Zdůvodnil jeho podobu.)

Obr. č. 29: Žák prvního ročníku popisující spolužákům svůj „erb“

Do prací dětí se nejčastěji promítaly jejich záliby. Některé ovšem zadání pojaly jako překreslení skutečně existujících erbů šlechtických rodů, což nebylo účelem. Ukázky vyhotovených erbů jsou uvedeny v příloze č. 23.

1. Odchod na hrad

Následoval přesun před školu a poučení o bezpečnosti. Poté jsme se odebrali na hrad Helfštýn.

Obr. č. 30: Cesta na hrad

2. Prohlídka hradu

Po příchodu na hrad následovala přestávka pro občerstvení a hygienu dětí. Poté si děti mohly nejprve samostatně prohlédnout vystavené kovářské exponáty z kovářského fóra – „Hefaistonu“. Pak byla zahájena odborná prohlídka hradu s průvodcem. Ten však své vyprávění přizpůsobil věku žáků. Děti dostaly pokyn zaznamenávat si během jeho výkladu údaje, které se jim zdály zajímavé či důležité. (Pro žáky prvního ročníku tento úkol nebyl povinný.)

Obr. č. 31: Děti při prohlídce kovářských uměleckých děl

3. Divadelní představení

Po prohlídce se děti shromáždily v takzvaném hradním „psinci“, kde probíhají divadelní představení. Umělci z Olomouce zahráli dětem pověst o hradu Helfštýnu a děti tak mohly, po svém „hereckém“ výkonu z předchozího dne, porovnat své dramatické ztvárnění se zhlédnutým, do kterého byly některé také „herecky“ zapojeny.

Obr. č. 32: Divadelní představení na hradě Helfštýně

4. Odchod do školy

Po skončení představení jsme se vrátili do školy, kde měli žáci vyjadřovat své dojmy z výletu a zhlédnutého představení. Nastala také kontrola údajů, které si během prohlídky zaznamenali a ke společnému shrnutí informací o hradu. Po pozdravu byl dopoledního blok ukončen.

Shrnutí vyučovacího bloku nazvaného – „VÝLET NA HRAD“

Dětem se, dle jejich reakcí, tento dopolední blok líbil ze všech nejvíce. Pro většinu z nich to sice byla již několikátá návštěva hradu, ale pro mnohé byla první, jejíž součástí byl i odborný výklad. Přednáška průvodce byla přizpůsobena věku žáků a byla velmi poutavá. Žáci třetího ročníku během ní plnili úkol – zaznamenávat údaje považované za podstatné. Děti prvního ročníku byly této aktivity zproštěny, ale i pro žáky třetího ročníku to byla nesnadná úloha. Abych zamezila jejich nesoustředěnosti při výkladu, vyvolané současným zápisem informací, poprosila jsem vždy průvodce o jejich krátké shrnutí a časovou pauzu v jeho výkladu. Kromě dalších informací, kterých se žákům tímto způsobem dostalo, získali především zajímavý umělecký zážitek zhlédnutím divadelního představení profesionální herecké skupiny.

1. PRAKTICKÁ ČÁST -

ZÁVĚREČNÉ SETKÁNÍ A HODNOCENÍ, BESEDA SE STAROSTOU OBCE

Výchovně vzdělávací cíl pro 1. ročník: žáci ohodnotí vzájemnou spolupráci členů ve skupině v rámci všech proběhlých bloků a obhájí si své hodnocení, aplikují získané poznatky v průběhu vyučovacích bloků do závěrečného testu, připraví si dotazy na starostu obce, zaznamenají požadované údaje.

Výchovně vzdělávací cíl pro 3. ročník: žáci ohodnotí vzájemnou spolupráci ve skupině v průběhu všech bloků, své hodnocení dokáží vhodně argumentovat, aplikují získané poznatky z proběhlých vyučovacích bloků do závěrečného testu, připraví si dotazy na starostu obce, zaznamenají požadované údaje.

Organizační forma výuky: samostatná práce, beseda

Úvod

Náplní posledního setkání s dětmi bylo celkové zhodnocení jejich práce, zjištění úrovně nově získaných poznatků a beseda se starostou obce.

Délka: 60 min – hodnocení skupinové spolupráce, shrnující test
60 min - beseda se starostou obce, závěrečné zhodnocení

Místo realizace: třída

Motivace:

*Milé děti, dnes se spolu strávíme poslední dopoledne. Říkala jsem Vám, že na závěr našeho setkávání si vyhodnotíme, jak jste vzájemně spolupracovaly ve skupinkách. Utvořte si je proto i nyní. Připravte si před sebe **účastnické listy**, které jste měly vždy po mém pokynu vyplnit. Prosím Vás, aby v každé skupině jeden žák spočítal celkový počet dosažených bodů na všech listech. Já přistoupím postupně ke každé skupině a listy si společně okomentujeme a vyhodnotíme.*

Děti měly mít ve skupině vyplněné 4 účastnické listy, které vyplňovaly dle mého pokynu po skončení každé kooperativní práce. Listy obsahovaly hodnocení členů navzájem i sebereflexi každého žáka. Na hodnocení celé skupiny se museli její členové dohodnout, což v některých případech bylo obtížné. Některé děti se cítily dotčené a nedokázaly přijmout výtky ostatních členů. Většinou se ale žáci navzájem hodnotili velice pozitivně a domnívám se, že se snažili k tomuto úkolu přistupovat zodpovědně. Samozřejmě se do hodnocení v některých případech promítly vzájemné kamarádské vztahy či antipatie. Děti tohoto věku ještě nejsou schopny oprostit se od těchto jevů, zkreslujících hodnocení, a posuzovat práci ostatních skutečně objektivně. Někteří žáci s nízkým sebevědomím měli tendenci hodnotit svou vlastní práci spíše negativně. Naopak kladné ocenění jejich výkonů skupinou jim pak v tomto handicapu napomáhalo ke zvýšení sebedůvěry. Tyto listy měly děti zejména motivovat k vzájemné spolupráci a maximálního zapojení se do dění ve skupině, což svůj účel **splnilo**. Listy jsem postupně okomentovala (negativní hodnocení dětí jsem nezveřejňovala) a vyhodnotila tak, aby ve výsledku byly *všechny* skupiny úspěšné. Děti jsem ještě jednou velice pochválila a poděkovala jim za vzájemnou spolupráci a pomoc, kterou si poskytovaly navzájem v průběhu společných činností.

Ve skupinách jste tedy pracovaly skvěle. Ted' se ukáže, jak jste dávaly pozor a co jste se nového naučily během našich dopoledních bloků. Každý z Vás dostane k vyplnění závěrečný test, který si samostatně vyplní. Bude lehký, nebojte se.. Budete vepisovat jen údaje, o kterých jsme si spolu povídali. Kdo bude s prací hotový, přinese mi vyplněný test na stůl a může si potichoučku hrát na koberci, číst si nebo kreslit.

Děti nebyly limitovány přesným časem. Na vyplnění měly přibližně 30 minut, ale mnohé byly s prací hotovy už dříve. V průběhu činnosti jsem děti kontrolovala a pomáhala jim v případných nejasnostech v zadání. Po odevzdání všech testů následovala přestávka v délce 10 minut. Během ní jsem testy opravovala.

Vyhodnocení testů a zjištění úrovně dosažených vědomostí:

(Vzhledem k malému počtu žáků uvádím hodnocení v číselných údajích, neboť procentuální zpracování by bylo zavádějící.)

U žáků prvního ročníku jsem dospěla k tomuto hodnocení :

Na otázku týkající se *názvu obce* odpovědělo všech osm žáků správně. (Pomím chyby v psaní velkých písmen ve vlastních názvech.) Na pojmenování *kronikáře* obce si vzpomnělo 5 dětí. Alespoň jednu *obec sousedící* s Týnem nad Bečvou dokázali napsat všichni žáci – většinou uváděli Lipník nad Bečvou. Dotaz na existující *spolky v obci*, věnující se i dětem, nedokázali odpovědět 3 žáci. Mé zadání zaměřené na *tradice a zvyky* v obci jsem formulovala nevýstižně a v průběhu práce jsem ho dětem musela blíže objasnit, neboť polovina uváděla rodinné oslavy. Alespoň dvě *významné budovy* napsali všichni žáci (tento limit jsem zpřesnila až na dotaz jednoho z žáků). Alespoň jednu *památku* pojmenovali taktéž všichni. Jméno *významné osobnosti* neuvedli 3 žáci. Název *řeky* protékající Týnem nad Bečvou byl znám všem dětem. Stejně tomu tak bylo i u *hradu* Helfštýna. Za každou správnou odpověď získaly děti 2 body. Maximální počet 20 bodů získaly 2 děti. Rozmezí 18 – 16 bodů dosáhli 4 žáci. Dva žáci obdrželi méně než 16 bodů. Celkově tedy mohu hodnotit úroveň dosažených vědomostí jako **velmi dobrou**.

Na následující straně uvádím vzor testu pro žáky 1. ročníku. (Červenou barvou jsou zdůrazněny správné odpovědi.)

Co vím o naší obci a jejím okolí?

Do textu doplňte chybějící slova.

Naše obec se jmenuje

Týn nad Bečvou

Historii obce a důležité události zaznamenává pan
do obecní kroniky.

kronikář

S naší vesnicí sousedí obce

(napíš alespoň 1)

Lipník nad Bečvou, Lhota, Podhůra

V obci mohu navštěvovat tyto spolky:

.....

Mladý hasič, Country tance, Sokol

Líbí se mi, když se v obci slaví například

.....

Týnské hody, Masopust, Šibřinky, Vynášení Moreny..

Mezi významné budovy v obci patří:

.....

Obecní úřad, pošta, škola, kostel, obchody a pohostinství

V obci máme také některé památky:

.....(napiš alespoň 1)

Dům B. Smetany, Pomník obětem válek, hrad Helfštýn, kostel, pomníček Gabrielky

V obci pobýval významný a slavný člověk, který se jmenoval

.....

Bedřich Smetana

Obcí protéká řeka

Bečva

Na kopci vedle vesnice stojí hrad

Helfštýn

Za své vědomosti jsem získal(a) bodů!!

U žáků třetího ročníku jsem dospěla k tomuto hodnocení :

Název obce samozřejmě znalo všech pět žáků třetího ročníku. Na dotaz, před kolika lety byla o naší obci poprvé zaznamenána písemná zmínka, dokázala odpovědět jen žákyně, která měla v bloku o Týnu nad Bečvou požadovaný údaj zjišťovat. Po dětech jsem chtěla pouze přibližný počet let, ale tato informace zřejmě nebyla dostatečně zdůrazněna a opakována, tudíž si ji děti nezapamatovaly. Na posláni pana kronikáře si však vzpomněli všichni. Spolky, věnující se v obci i dětem, uvedli pouze 3 žáci. Alespoň jednu místní tradici dokázaly uvést všechny děti třetího ročníku. Sousedící obce pojmenovali taktéž všichni, ale výčet nebyl u všech úplný (což ale nebylo v zadání zdůrazněno). Řeku Bečvu, rybník a největší kopec se podařilo správně pojmenovat všem žákům. Tentokrát se již neobjevovala záměna s Helfštýnským kopcem, jako tomu bylo ve vyučovacím bloku. Dotaz na typ krajiny jsem musela dětem blíže upřesnit, neboť zadání nebylo všem srozumitelné. Informace ohledně PR Škrabalky si zapamatovali opět všichni žáci, jeden si však na její jméno nemohl vzpomenout, ale důvod její ochrany uvedl. Další tři požadované údaje týkající se památek, významné osobnosti a hradu měli vyplněny taktéž všichni správně. Pouze poslední informaci, o důvodu stavby hradů na kopci a jejich opevnění, si nedali do spojitosti s obranou hradu dva žáci. Celkově mohu tedy hodnotit úroveň získaných znalostí dětí třetího ročníku **za velmi dobrou**.

Na následující straně předkládám vzor testu pro žáky 3. ročníku. (Červenou barvou uvádím správné odpovědi.)

Co vím o naší obci a jejím okolí?

Do textu doplňte chybějící slova.

Naše obec se jmenuje

Týn nad Bečvou

Je hodně stará a někdo se o ní poprvé písemně zmínil asi před lety.

560

Historii obce a důležité události zaznamenává pan do obecní kroniky.

kronikář

V obci mohu navštěvovat tyto spolky:

.....

Mladý hasič, Country tance, Sokol

Líbí se mi, když se v obci slaví například

.....

Týnské hody, Masopust, Šibřinky, Vynášení Moreny..

S naší vesnicí sousedí obce

.....

Obcí protéká řeka V obci máme také rybník a největším kopcem v okolí je

.....

Bečva, Luže, Krásnice

Krajina v okolí naší obce je spíše

rovinatá

Přírodní rezervace sousedící s naší obcí se nazývá
..... a musíme ji chránit, protože

Škrabalka, žijící zde chráněné či vzácné rostliny a živočichové

Mezi nejvýznamnější památky v obci patří

Dům B. Smetany, Pomník obětem válek, hrad Helfštýn, kostel, pomníček Gabrielky

V obci pobýval významný a slavný člověk, který se jmenoval

Bedřich Smetana

Na kopci vedle vesnice stojí zřícenina hradu

Helfštýn

Hrady se stavěly na kopci a s pevnými hradbami z důvodu

obranu před nepřáteli

Za své vědomosti jsem získal(a) bodů!!

Po přestávce jsem děti informovala o jejich úspěšnosti v testech a pochválila je za jejich výsledky. Sdělila jsem jim, že asi za půl hodiny s námi přijde pobesedovat pan starosta, a musíme se proto na tuto vzácnou návštěvu připravit. Každý žák si měl vymyslet 3 dotazy na pana starostu.

Obr. č. 33: Děti připravující si dotazy na pana starostu

Pak jsem dětem rozdala papíry, na které si měly doplňovat údaje, které se dozví v průběhu besedy. Požadovala jsem po nich tyto informace:

Do kterého městě jezdí Vaši rodiče vyřizovat nejčastější úřední záležitosti?

Do jakého kraje naše obec patří?

Co má za úkol pan starosta?

Jak se občan Týna nad Bečvou může stát starostou?

Kolik má naše obec asi obyvatel?

Žáky jsem upozornila, že pokud se pan starosta nezmíní o těchto údajích sám, musí se ho na ně tedy zeptat.

Po příchodu a uvítání pana starosty jim nejprve stručně sdělil náplň své funkce a přešel k zodpovídání dotazů dětí.

Obr. č. 34: Pan starosta hovoří dětem o své práci

Ty měly pro větší pocit „důležitosti“ besedy zapůjčený mikrofon, do kterého přednášely své otázky. Slovo i mikrofon si vzájemně předávaly. Nenutila jsem všechny žáky, aby se dotazovali. U některých tomu bránil ostych nebo již zodpovězené otázky, které měli s některými spolužáky totožné.

Obr. č. 35: Děti dotazující se pana starosty

Po besedě jsem děti poprosila o odevzdání listů s požadovanými údaji a řekla jim, že během následující přestávky se s panem starostou poradíme (na základě již vyhodnocených testů a toho, jak ho pozorně poslouchaly při besedě) o tom, kdo z nich si zaslouží od pana starosty diplom „Čestný občan naší vesnice“. (Vzhled diplomu uvádím jako přílohu č. 24.)

Po skončení přestávky získali diplom od pana starosty samozřejmě všichni žáci, což pro ně bylo velikou poctou a zároveň slavnostním zakončením i našeho setkávání. Ještě jednou jsem všem dětem poděkovala za jejich aktivitu, práci a chování v průběhu vyučovacích bloků a rozloučila jsem se s nimi.

Závěr

Záměrem diplomové práce bylo zpracování otázky regionálních prvků ve výuce na 1. stupni základní školy a uvést příklady využití regionálního učiva v konkrétních vyučovacích blocích.

Zařazování regionálních prvků do výuky na 1. stupni základního školství je velmi důležité. Prostřednictvím nich se žáci seznamují s okolním prostředím, základními vztahy a zákonitostmi, které v něm probíhají. Na základě takto získaných poznatků mohou v budoucnu své znalosti rozšiřovat a aplikovat v širších souvislostech.

Tato práce byla pro mne velmi přínosná, neboť jsem při jejím zpracování nastudovala značné množství regionálních dat. Tyto sesbírané a utříděné informace by mohly posloužit jako materiál pro pedagogy působící ve zmiňovaném regionu Lipenska.

Získané poznatky jsem se pak snažila ve vyučovacích blocích zprostředkovat dětem prostřednictvím různých metod a forem práce. Jako velmi prospěšné se mi osvědčilo ve výuce využívání prvků kooperativní výuky, v rámci které se děti učí základním sociálním dovednostem - spolupracovat, komunikovat a pomáhat si. Opora v ostatních členech skupiny také žáků napomáhala k odstranění stresu a navození přátelské atmosféry. Regionální údaje jsem se snažila propojovat v rámci integrované tematické výuky s různými předměty na 1. stupni základní školy. Děti tato forma práce zaujala, byly více soustředěnější, aktivnější a nové poznatky získávaly, dle mého soudu, přirozenějším a příjemnějším způsobem, než jako je tomu v klasickém členění výuky na jednotlivé učební předměty. Činnosti jsem střídala a nebyly proto pro žáky příliš zatěžující. Děti si s nadšením a zájmem procvičovaly a upevňovaly učiva různých oblastí. Nezískávaly tak izolované informace, ale propojovaly si je do vzájemných souvislostí.

Záměrem výukových bloků bylo především předat dětem nové informace o regionu, vzbudit jejich zájem o okolí a dění v něm, a také vybudovat úctu a lásku k rodnému kraji. Domnívám se, že se mi jejich realizací podařilo k těmto cílům alespoň částečně přispět.

Ráda bych, aby tato práce byla nejen přínosná pro mou pedagogickou praxi, ale stala se také inspirativní ukázkou zpracování regionálního učiva i pro další pedagogy.

Resumé

Diplomová práce se zabývá využitím regionálních prvků ve výuce na nižším stupni základního školství. Teoretická část obsahuje pět kapitol. V první kapitole jsou vysvětleny základní pojmy regionální problematiky, druhá kapitola je zaměřena na vzdělávací oblast Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – Člověk a jeho svět, obsahem třetí kapitoly jsou základní charakteristiky málotřídní školy, čtvrtá kapitola se zabývá znaky integrovaného vyučování a kooperativní výuky a region Lipensko je zpracován v páté kapitole. Praktická část je členěna na tři oddíly, jejichž obsahem jsou konkrétní náměty na využití regionálních prvků ve výuce, které jsou zpracovány do dopoledních vyučovacích bloků.

The Thesis Summary

The Graduation Theses is considering with using regional component in lessons at lower grade basic school system. Theory part consists five sections. On first section are explained basic ideas of regional questions; the second section is focused on educational area Global Training Program for basic education - Man and his world, the content of the third section are basis characteristic small-class classroom, the fourth section is considering on sign of integrate education and cooperative lessons and region Lipensko is prodedded on fifth section. Practical part is structuring for 2 parts which contens are specific themes for using regional components in lessons which are processed to forenoons lessons blocks.

Použitá literatura

1. Baďura, J. *Lipenský okres, Vlastivěda moravská*. Brno, 1919.
2. Bartoš, J., Sedláček, S. *K významu výrazu region a regionální*. Olomouc: UP, 1981.
3. Bednařík, V. *Týn nad Bečvou*. Poznáváme města a obce přerovského okresu. Přerov: NP, 11.10.1996, s.12.
4. Bednařík, V. *Hrady a zámky přerovského okresu. Helfštýn*. Přerov: NP, 2000. 11 s.
5. *Co to je Škrabalka?* Lipník nad Bečvou: LL, 2001. 9 s.
6. Dohnal, A. *K současnému stavu nářečí lipenského Záhoří*. Kroměříž 1993, s. 86-98.
7. Dohnal, A. *Náš lipenský Maleníček*. Lipník nad Bečvou: LL, 2002, č. 5, s. 6.
8. Fabiánová, B. *Prvouka v 1. – 3. ročníku základní školy*. Brno: Paido, 1996. 58 s. ISBN 80-85931-31-1.
9. Gardavský, Z. *Co víte a nevíte o hradě Helfštýně*. Lipník nad Bečvou: LL, 1990. 25s.
10. Havrland, M., a kol. *Geografický terminologický slovník*. 1. vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1982. 264 s.
11. *Chráněné části přírody na Přerovsku*. Přerov: Okresní úřad, 1996. 16 s.
12. Jandová, N., Pjentak, M. *Mikroregion Lipensko*. Lipník nad Bečvou, 2002. 70 s.
13. Janoška, M. *Moravská brána očima geologa*. Olomouc: UP, 1998. 47 s.
14. Kasíková, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 1. vyd.- Praha: Portál, 1997. 152 s. ISBN 80-7178-167-3.
15. Klapil, P. *V Lipniku včil jarmark bude: lidové písně z Lipenského Záhoří*. 1. vyd. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, 1989. 92 s.
16. Kolektiv autorů. *Ottův slovník naučný nové doby : dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému /Dílu pátého svazek první*. Praha : Argo, 2002. 718 s. ISBN 80-7203-007-8.
17. Kolektiv autorů. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: SPN, 1967. 382 s.
18. Kolektiv ústavu pro jaz. český AVČR. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 2. vyd. Praha: Academia, 1994. 647 s. ISBN 80-2000-493-9.
19. Kolektiv autorů. *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*. 6, P-R. 1. vyd. Praha: Diderot, 1999. 482 s. ISBN 80-9025-558-2.
20. Kovalíková, S. *Integrovaná tematická výuka: model: výuka, která vychází z poznání, jak učit lidský mozek*. 2. vyd. Kroměříž: Spirála 1995. 304 s. ISBN 80-9018-734-5.

21. Kujal, B., a kol. *Pedagogický slovník – 2. díl*. 1. vyd. Praha: SPN, 1967. 533 s.
22. Lapáček, J. *Přerov. Povídání o městě - 1,2*. Přerov 2002. 186 s.
23. *Lipník nad Bečvou*. Klíč k Moravské bráně. Lipník nad Bečvou: Město, 2002. 127 s.
24. *Lipník nad Bečvou*. Dostupný z WWW: <http://www.mesto-lipnik.cz>
25. Musil, F., Sedláček, J. *Naše málotřídní školy*. 1. vyd. Praha: SPN, 1967. 199 s.
26. Nelešovská, A., Spáčilová, H. *Didaktika IV*. 1. vyd. Olomouc: UP, 1999. ISBN 80-244-0037-5.
27. Oberstein, I., Cach, J. *Názvosloví urbanismu a územního plánování*. Praha: FA ČVUT, 2001.
28. *Okres Přerov*. Přerov: Okresní úřad, referát životního prostředí, 2003. 23 s.
29. Pásková, M., Zelenka, J. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: MMR, 2002. 448 s.
30. Pechová, V. *Jak vidí a hodnotí „svou“ obec starosta Týna nad Bečvou Josef Vaculin*. Přerov: NP, 1.12.2000, s. 4.
31. Petlák, E. *Málotriedna škola*. 1. vyd. Bratislava: Metodické centrum, 1998. 200 s. ISBN 80-88796-7.
32. Petráčková, V., a kol. *Akademický slovník cizích slov – 2. díl*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 827 s. ISBN 80-200-0523-4.
33. *Přerov – části města*. Přerov: Město 2002. 133 s.
34. *Přerov*: NP, 1.12.2000, s.4.
35. *Přerov*. Dostupný z WWW: <http://www.mu-prerov.cz>
36. *Přerov*. Dostupný z WWW: <http://blog.lide.cz/chat.prerov>
37. Povolný, F. *O regionalismu*. Brno: Sborník KSS, 1968.
38. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Dostupný z WWW: <http://www.vuppraha.cz>
39. Skalková, J. *Obecná didaktika*. 1. vyd. Praha: ISV, 1999. 292 s. ISBN 80-85866-33-1.
40. *Školský zákon 561/2004 Sb., § 4*. Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz>
41. Šplíchal, A. *Slovník cizích slov*. Fin spol. s r.o., 1981.
42. Trubač, J. *Přírodní fenomén jménem Škrabalka*. Lipník nad Bečvou: LL, 1991. 15 s.
43. Tupý, K. *K didaktickým problémům málotřídních škol*. 1. vyd. Praha: SPN, 1978.
44. Žůrek, K. *Lipník nad Bečvou, město a okres*. Lipník nad Bečvou, 1933.

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1** – účastnický list členů skupiny
- Příloha č. 2** – pověst Týnský sládek
- Příloha č. 3** – regionální písně
- Příloha č. 4** – kartičky pro práci s dějinným časem
- Příloha č. 5** – obrázky pro práci s dějinným časem
- Příloha č. 6** – vyplněný test o práci s informacemi o obci žákem 3. ročníku
- Příloha č. 7** – kartičky se jmény ptáků vyskytujících se v PR Škrabalka
- Příloha č. 8** – kartičky s názvy krajinotvorných prvků tvořících opozita
- Příloha č. 9** – pracovní list na procvičení matemat. dovedností pro 1. roč.
- Příloha č. 10** – ukázky zhotovených plánek třídy žáky 1. ročníku
- Příloha č. 11** – vyplněný pracovní list žákem 3. ročníku
- Příloha č. 12** – vyplněný pracovní list žákem 1. ročníku
- Příloha č. 13** – ukázka záznamu trasy žákem 3. ročníku
- Příloha č. 14** – ukázka záznamu trasy žákem 1. ročníku
- Příloha č. 15** – ukázky výkresů – kresby školy
- Příloha č. 16** – ukázky výkresů – kresby školy
- Příloha č. 17** – pracovní list k procvičení pravopisu vyplněný žákyní 3. roč.
- Příloha č. 18** – pracovní list k procvičení pravopisu vyplněný žákem 1. roč.
- Příloha č. 19** – pověst Čertova studna
- Příloha č. 20** – skladba menuetu pro klavír
- Příloha č. 21** – popis rytmy a hudebního doprovodu ke skladbě
- Příloha č. 22** – pohybové zpracování skladby
- Příloha č. 23** - ukázky dětmi vyhotovených „erbů“
- Příloha č. 24** - diplom „Čestný občan naší vesnice“